

3. Jelentés az 1907. évi számadások megvizsgálásáról és az 1909. évi költségvetésre vonatkozó javaslat.

4. Jelentés a Deák Ferenc alapítvány kamataiból kiírt pályázatokról és javaslat az 1909. évi kamatok hovafordítása ügyében.

5. Indítvány a jövő évi közgyűlés helyére és idejére nézve.

6. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában. (Ily indítványok az alapszabályok értelmében a közgyűlést megelőző napig a titkári hivatalnak írásban bejelentendők.)

Van szerencsénk az Országos Erdészeti Egyesület t. tagjait felkérni, hogy a közgyűlésen minél számosabban megjelenni és tanácskozásainkon résztvenni sziveskedjenek.

Budapest, 1908. november hóban.

*Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége.*

\*

Ezen meghívóval kapcsolatosan azon t. tagtársainkat, akik a m. kir. államvasutak vonalain menetjegykedvezményre más alapon nem bírnak jogosultsággal, felkérjük, hogy kedvezményes menetjegy váltására vonatkozó igazolvány megküldése végett levelező-lapon legkésőbb december hó 10-ig alulírott titkári hivatalhoz fordulni sziveskedjenek.

A közgyűlést közös ebéd követi, melynek helye magán a közgyűlésen fog közölni.

*Az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatala.*



## IRODALOM.

### Lapszemle.

**Az üregi nyul Mecklenburgban.** Az üregi nyul az utóbbi években hazánk egyes területein veszedelmes arányban elszaporodott. Különösen a Dunántul egy-két tája, Pest-Pilis-Solt-Kiskun megye (Gödöllő), főként pedig a Dráva-Szavaköz vidéke szenvedett sokat az üregi nyul nagyarányu kártételeitől. Ámde a külföldön is sok helyen csapássá fajult az üregi nyul elterjedése,

amint ezt többek között Vollnhofer Pálnak az Erdészeti Lapok 1902. évi XI. füzetében (1290. oldal) megjelent cikkéből is tudjuk. Ennek mintegy kiegészítéseként leírjuk a Naturwissenschaftliche Zeitschrift für Land- und Forstwirtschaft f. é. 3. füzetében nyomán az üregi nyulnak Mecklenburgban történő pusztítását, amint azt Friederichs A. dr. berlini gazdasági főiskolai tanár ismertette.

A tulszaporodó üregi nyulak kártételeinek leküzdése ma már több helyen, így Szászországban és Mecklenburgban törvényhozási intézkedéseket tett szükségessé. A mecklenburgi törvény felhatalmazza a közigazgatást, hogy a kárvallottak panaszára a földbirtokosokat kötelezheti az üregi nyulak pusztítására, melyek a vadászati törvények védelme alól kivétettek. Kötelezi ez a törvény továbbá a vasutakat, hogy saját területükön a töltéseket rongáló üregi nyulakat szintén pusztítsák.

Mivelhogy az üregi nyul létfeltételeinek nem minden tájék nyújt megfelelő otthont, általános elterjedésük veszedelme nem fenyeget éppen bennünket, mindamellett, nagyobb arányú jelentkezésük érzékenyen sujthatja azokat a területeket, amelyeket megfelelő existenciális viszonyok mellett pusztításaik színterévé tesznek. Könnyű agyagos homoktalaj, melyet könnyen aláaknázhat; sarjerdők, cserjések, kissé hullámos, emelkedettebb tájék, leginkább megfelelnek az üregi nyul létfeltételeinek. Hogy ősidők óta tulságosan el nem szaporodott, azt részben a ragadozóknak is, így a menyét-féléknek, főként a görénynek, nyestnek, sőt részben a rókának lehet köszönni. Ahol ezeket a ragadozó emlősöket a tulbuzgó vadvédelem végleg kipusztította, ott az üregi nyul az erdő- és mezőkultúra nem nagy épülésére ugyancsak rohamosan elszaporodott. Ugyanez az eset szokott beállani ott is, ahol a leskunyhókból a ragadozó szárnyasvilágot, amely az üregi nyulból temérdekét fogyaszt, végleg kipusztítják. A ragadozók kiirtása a természet háztartásából már nem egy helyen végzetesen megbillentette a kölcsönös létfeltételek egyensúlyát.

Érdekes, hogy mezei nyulunk tüstént elvándorol az olyan területről, ahol közel atyafisága, az üregi nyul tanyát üt.

Az üregi nyul évente 7—8-szor fiadzik. A nyulfiak száma 3—8 között váltakozik; érthető tehát, ha évente átlag egy-egy nyulanyára száznál több nyulfi utód esik.



Az üregi nyul általában önvájta üregekben üt tanyát, nevét is innen nyerte; ám azért ismételten megfigyeltek egyes olyan csapatokat közülük, amelyek egész otthonosan tudtak sűrű erdők kulturái közé is berendezkedni, hogy ott teljes kényelemben érezzék magukat egy-egy kezdetleges vaczokban is, anélkül, hogy az üregvájás fáradságos miveletére rátértek volna. Ilyen helyeken kétszeresen érzékeny károkat okozhatnak az erdő fáiban. Keményebb telek idején ideiglenes berendezkedésre szánt üregek ásásával segítenek aztán magukon.

Az erdőkultura mellett legfőként a mezőgazdaság az, amely elég érzékenyen megsínyli az üregi nyulak kártételeit, melylyel azok legkivált a zseggébb vetések zöld növényzetét pusztítják. Az a haszon, amit az üregi nyul az élelmipiacz révén nekünk husával nyújt, vajmi csekély ellenérték mindazzal a horribilis kártétellel szemben, amelyet az erdőgazdaság, mezőgazdaság, sőt néhol a szőlőmivelés és a kertgazdaság rovására ellenünk elkövet.

Mecklenburgban legtöbbet szenvedett az üregi nyúl kártevéseitől Basedow vidékén a gróf Hahn-féle uradalom. Évek óta folytatott állandó irtás daczára még tavaly is több mint 20 ezer db. üregi nyul került itt terítékre. A könnyű, kissé agyagoshomokos talajban temérdek szeder és málnabozót pompás buvóhelyet nyújtott nekik. Erdőkárt viszont itt kevesebbet okoztak, miután a vidék nagyobbára túlevelű erdőségekből áll; a túlevelűek gyantás kérgét pedig az üregi nyul ugylátszik kevésbé kedveli. Annál érzékenyebb károkat okoztak a grófi kastély közelében elhuzódó évszázados bükkösben. Az egykor pompás fatörzsek százai körülbelül 30 cm magasságban, a nyers fáig teljesen körül vannak rágszálva. Elsőben itt konstatálták azt, hogy az üreginyul nemcsak sarjerdőkben és fiatal ültetvényekben, hanem koros erdőben is okozhat érzékeny károkat.

Itt-ott egy-egy fiatalabb fenyőültetésben is rábukkantak a rágszálás nyomaira; jeléül annak, hogy a fenyőfélék szükség esetén megrágja. De ebbeli kártétele, nagyobb arányokat eddig sehol sem öltött.

Waren mecklenburgi város erdőhivatala minden eszközt megkísérelt, amelylyel a tulszaporodott üregi nyulakat megtizedel-

hesse. Ellenük vezetett monstre-vadászatokon kívül szénkénegázzal is megpróbálkoztak; mindhasztalan. Még leginkább a mérgezés az, amelyet eddig sikerrel tudtak itt is ellenük alkalmazni.

Ujabban megfigyelés tárgyává tették azokat a fanemeket, amelyeket az üregi nyul legörömostebb rágcsál s azt találták, hogy a bükk után a nyárfa, a szilfa, a fenyőféle s utolsó sorban a tölgy az, amelynek kérget kedveli. Legtöbbet hántanak s rágcsálnak tavasz beálltával, amidőn a fokozottabb nedvkeringés a kéreg anyagát kívánatosabbá teszi; verőfényes, meleg napokon nagyobb arányu a rágás, mint kedvezőtlen időjárásakor. Örömostebb pusztítanak ritkásokban, tisztások szegélyén, semmint az erdő homályos sűrűiben. A fiatalabb, tehát könnyebben hozzáférhető s egyben nedvdusabb fák kérget örömostebb rágiák, mint az öregebb fák vastag száraz törzsét.

Bőséges bajt okoznak a vasutársulatoknak is mindott, ahol a vasuti töltések földanyagát üregeik céljaira aláaknázzák. A vasuti alkalmazottak Mecklenburg egyes tájain állandó hadjáratot viselnek a pályatestet rongáló üregi nyulak ellen. Az üregi nyulak pusztítói több helyütt 20—40 fillérnyi lődíjban részesülnek, ami az üregi nyulak óriási számaránya mellett nem is éppen szerény összeg.

Az üregi nyulak fölléptének megakadályozására hivatott óvintézkedések legelseje az üregi nyulak telepeit mindjárt kezdetben megsemmisíteni, vagy legalább is azokat a legszűkebb korlátok közé szorítani.

Az üregi nyulak ellen fogamatba vett óvintézkedések egyike a telepeiket környező fák törzsének bekenetése kátránnyal. Persze szigorubb telek idején, amidőn magas a hó, a bekenetetés 30 cm magasságon alul mit sem használ. Vill, mecklenburgi erdőmester tapasztalatai szerint a kátránnyal való védekezés nem sok haszonnal jár, amennyiben a korántsem válogatós, falánk üregi nyulak, kivált eledelszük telek idején, hamarosan megszokják a kátrányos kérget is. Ennél czélszerűbbnek találja Vill a kőszénkátránynak minimummal való keverékét, mig Altum a svéd fenyőkátrányt találta alkalmasabbnak.

Zsengébb erdőkulturát, kényesebb természetű facsemetéket czélszerű sűrű drótkerítéssel körülvenni; ám tekintettel arra, hogy



az üregi nyul, a drótkerítésen is átkuszik, annak tetemes magasságának s hozzá erősen ferdeszögben elhajlónak kell lenni; ez esetben az üregi nyul kúszás közben nem képes az egyensúlyt megtartani s így a dróton nem képes magát átvetni. Legczélszerűbbek e tekintetben a földtől legalább 60 foku szögben elhajló magas drótsövények. A sodronyhálónak ezenkívül legalább 30 cm-nyire a földbe is be kell nyulnia, különben mit sem ér. Igaz ezek felállítása tetemes költséget igényel, ám a kártételek arányához mérten a költségeket bizonyára nem szabad kimélnünk.

Közutak és parkok fasorültetvényeit egyenként körülfont megfelelő 30—40 cm magasságu dróthálóövvel szokták az üregin yulak pusztításai ellen megővni.

Ausztráliában, az üregi nyulak által okozott kártételek óriás méretéről tájékoztatót nyújthat nekünk az a végtelen hosszúságu drótsövény, amely Kelet-Ausztráliának üregi nyultól ellepett vidékét a nyugati kulturterülettől elválasztani hivatott. Ez a drótsövény 6 évi munkálkodás eredménye; költségei 6 millió K-nál többet tettek. A vonal hossza, egyenes vonalban valamivel több a Budapestet Párisal összekötő vasutvonal hosszánál.

Az üregi nyulak tovaszaporodását gátolni hivatott tényezők nem utolsói azok a különböző ragadozók, amelyeket egyéb bűneik miatt tüzzel-vassal irtani szoktunk; ám amelyeknek létjogosultsága mégis kidomborodik éppen ebben az esetben mindott, ahol a szapora és garázda üregi nyulak elhatalmasodásának útját állják. Ahol e téren az egyes ragadozófélék segítségünkre sietnek, igyekeznünk kell létkörükön legalább annyit tágítanunk, amennyire ezt az üregi nyul jelentkezésének aránya megköveteli. Név szerint a következő ragadozófélék azok, amelyek adott körülmények között bizonyos foku kiméletre számot tarthatnak: a róka, a vadmacska, a kóbor macskák, a görény, a nagy és a kis menyét s a két nyest. Legkonokabb pusztítója az üregi nyulnak a sakál, ugy hogy pl. Afrikának egyetlen tájékán sem lehetett eddig az üregi nyulat, ismételt kísérletek daczára a sakálok miatt meghonosítani. Idomitott ebajtáink közül pompás üregi nyul pusztító a kisebb alkatu tacsokfélék, amelyek a nyulak üregeibe behatolni képesek. Ilyeneket külön e célra tenyészt és idomit Lutz mecklenburgi főerdész Carowban.

A szárnyas ragadozók közül leghathatósabb üregi nyul pusztító az uhu.

Járványt és ragályt terjesztő anyagok beoltásával is megpróbálkoztak immár nem egy helyen, hogy az üregi nyulak csapásaitól megszabaduljanak. E tekintetben azonban messze-menő elővigyázatosságra van szükség, miután a megfertőzött üregi nyulak révén, a hasznos vad, sőt háziállataink is bajba keveredhetnek. Egyetlenegy rühatkafaj az, amely e tekintetben megfelelő volna; ez az ugynevezett *Sarcoptes minor* F., amely kizárólag a macskán és az üregi nyulon élőszködik.

Ez a rühatka rendkívül gyorsan terjeszkedik s aránylag rövid idő alatt el is pusztítja a megszállott állatot. Minthogy ez a rühatkafaj a macskán és üregi nyulon kívül egyebet meg nem támad, endemikus uton való átplántálása, egy-egy üregi nyultelep elhatalmasodásának eredményével utját vághatná.

Ami az üregi nyulak ellen vezetett rendszeres hajtóvadászatokat illeti, azok vajmi szerény vadászkedvtelésszámba mennek; emellett a tulszaporodott telepek állományánál nem is sok sikerrel kecsegtetnek, úgy hogy ezeknél immár sokkalta célszerűbbek a különböző csapdaszerkezetek, aminek a jól ösmert Wéber-féle haynauai cég gyárt ma már mind az öt világrész számára.

Eléggé eredményes az ugynevezett Littrow-féle csőfogó szerkezet is, amelyet a virágtelepeiről híres Schmidt-féle erfurti cég árusít. Ahol kisebb telepről van szó, ott az üregi nyulak alagutainak összes kijárását előbb betömik s azután a csőfogó szerkezetet az egyellen szabadon hagyott nyílásba illesztik. Ilymódon kisebb telepeken teljesen célzott érték s az üregi nyulat utolsó szálíg ki is pusztították.

Eléggé hathatós, de nem mindig beváló pusztító szer a szénkéneggel való kifüstölés is; persze ott, ahol az üregi nyulak egy része a szabadban él s az erdő buvóhelyei közé vonul, ezzel a szerrel célzott érné nem fogunk.

Az üregi nyulirtásnak kétségtelenül leghathatósabb fegyvere a méreg, amely mindott jelentős szolgálatokat tehet nekünk, ahol éppen a szabadon csatangoló s így nehezebben megközelíthető erdőt-



lakó üregi nyulak kipusztításáról van szó. Ausztriában rendszerint az üregi nyulak látogatotta ilatóhelyek vizét szokták megmérgezni; Európa s így hazánk kulturterületein ilyen úton ma már aligha védekezhetnénk ellenük.

Az üregi nyulak számára készített mérgezett csalétket ott, ahol az állat üregben tanyázik, könnyű szerrel elhelyezhetjük az üregnyílásokban; ezzel egyéb állatot ott bajba amugy sem keverünk. Ott ellenben, ahol az üregi nyul erdők, cserjések sűrűiben s nem a föld mélyében üt tanyát, czélszerűbb a kíváncsú csalétket drótsövénynyel megfelelően elkerített helyre állítani. Az üregi nyul pompás kuszó lévén, hozzáférkőzik a sövényen át az olyan csalétekhez is, amelyhez egyéb állatfaj a drótsövény akadályá folytán amugy sem lesz képes hozzáférni. Esetleg kisebb nyilást is hagyhatunk az elkerített hely egyik részén, amelyen át az üregi nyul hamarosan bejárót teremthet magának. A körülkerített mérgező helyet gallyfélével le kell takargatni, hogy a szárnyasvilág hozzá ne férkőzhessen a veszedelmes csalétekhez; persze annyi világosságot kell hagyni, amennyi a réseken át elegendő ahhoz, hogy az üregi nyul a csalétek jelenlétéről tudomást szerezhessen.

Csalétekként szerepelhetnek a gabonafélék és a répaneműek. Gyümölcs, főként alma is beválik. Mérgek közül leghatékonyabbak: a foszfor, az arzén és a strichnin. A foszfor a szemes eleség csalétkénél, a két utóbbi a répa és gyümölcseműnél alkalmasabb.

Erdekelt községek, uradalmak s egyes erdőhatóságok volnának hivatottak ott, ahol az üregi nyul garázdálkodása veszedelmes arányokat ölt, megfelelő rendelkezések útján a veszedelem terjedésének útját állani. Emellett minden egyes vadászterülettulajdonosnak avagy bérlőnek kötelességévé kellene tenni, hogy egyrészt állandóan védekezzék a veszedelem ellenében, másrészt bizonyos határokig kiméletben részesítse azokat a ragadozókat, amelyeket a törvény nem tilalmaz ugyan, ámde amelyek az üregi nyulak pusztítása révén nekünk esetenként kétségtelenül hasznunkra vannak.

Az üregi nyul telepítését vagy éppen tenyésztését hatóságilag mindenütt szigorúan el kellene tiltani, amint azt a külföld veszélyeztetett egyes helyein több hatóság már meg is cselekedte.

Legfőként a mérgezési eljárást alaposan ösmertető, sőt kötelezően elrendelő helyhatósági intézkedések volnának leghivatottabbak az üregi nyulak tovatérjeszkedésének mindott határt szabni, ahol azok garázdasága kulturáink bármelyikének veszedelmére válik.

Gy. Gy.



## KÜLÖNFÉLÉK.

**Az 1909. évi Erdészeti Zsebnaptár** megjelent. Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai és az „Az Erdő” előfizetői 2 K 45 f, mások 3 K 45 f-nek az egyesülethez való előzetes beküldése esetén bérmentve, ajánlva kapják. Utánvétellel való küldés tetemesen megdrágítja a szállítást, czélszerűbb tehát a naptár fenn jelzett árát előre beküldeni.

**Az adóreformjavaslatokat** jelenleg tárgyalja a képviselőház pénzügyi bizottsága. A tárgyalás részleteiről kevés jut nyilvánosságra s így lapunk zártakor csak annyit tudunk, hogy a földadónak kontingentálásába a kormány beleegyezett, ami tudvalevően a földbirtok érdekképviselőiteinek egyik sarkalatos kívánsága volt. Igaz, hogy az eddigi földadóba a földtehermentesítési járulékot is beleolvasztva, 74 millió koronában állapította meg a pénzügyi bizottság a kontingenst, amivel az utóbbi járulék czimén viselt terhet állandósította, holott annak a földtehermentesítési kötvények fokozatos törlesztése során folyton apadnia kellene, mig nem 1958-ban jog szerint megszűnnék. Az államháztartásnak azonban szüksége lévén az e czimen befolyó mintegy 22 millió koronára, a jogszerű szempontnak, mint oly sokszor, ezuttal is háttérbe kellett lépnie a szükséggel szemben.

**A létszámok egyesítésének ügye.** Az állami erdőtisztek körében a létszámrendezésen kívül a különféle létszámok egyesítésének ügye okoz élénk mozgalmat. Erre enged következtetni az a felhívás, amelyet a máramaroszigeti erdőigazgatóság és a bustya-